

M A G Y A R K U R I R

Bécsből, Kedden, September' 12-dikén, 1820.

Spanyol Ország.

A' Portugallia fekvő Spanyol határhoznak az Apostoli Junta' seregei ellen való fedezésére Angelo Percz nevű Generalis küldetett volt el egy úgy nevezett mobilis sereggel, ki is a' maga hadi fordulásainak leírását Madridba már beküldvén, az ott, az Ujságokban kihirdetett, és ezek találatnak kenne: —

„Minekutánna seregeimmel Santiagonak és Tuynak vidékeit bejártam volna, jónak találtam Tuynban állandó hadi szállást választani 's onnét apróbb csoportokat széllyel küldözni, a' végre, hogy az Apostoli Juntának mesterkedéseit kitánuhassam. Julius' első napján eszembe vettem, hogy sok idegenek kiváltképpen pedig papok gyűltek Tuynba 's célzások eránt gyanum lévén, sergeimet kiszállítottam a' város mellé, lógerbe. Két óra mulva olly parancsolatot vettem Blakó Sebestyéntől, ezen Kerület' Kommandansától; hogy a' Tuynbéli militzia' kapitányát Caonedót, 's Barciát 's az oda való Bírót, fogassam-el, 's minthogy seregeimtől némelly katonákat az ellenkező rész Salvaterában a' maga' részére hódított, tehát minden fegyveres csoportjaimat haladék nélkül gyűjtssem össze magam mellé. Ezt én megtévén, Barciát az én mozgulásaini nyughatatlanokdatui kezdték, 's előbb, hogy sem elfogattahattam volna, Portugalliába által futott. Julius' 3-dikán egy Strázsamesterem 6

emberekkel az ellenséghez pártolt, és sok katonáim mondották, hogy nékiek is 6 Piastereket 's 8 Quadruplákat is ígértek, ha a' Minhó' tulsó partjára által menének. En ezen alacsony Ágenséket ugyan elfogattahattam volna, de azért nem cselekedtem, hogy olly előre való vigyázással éltek, hogy ígereiteket csak négy szem között tették katonáimnak, melyre nézve attól kellett félnem, hogy ha tetteiket meg nem bizonyíthatom, a' személyes szabadság törvényét sértem-meg. Látván a' támódók, hogy nagyon vigyázunk, 's őrző csoportjaink szüntelenül járnak fel 's alá, sokáig nem mérészeltek nyilván való próbát tenni ellenünk. Julius' 12-dikén esett legelőbb értesemre, hogy Barcia a' Minhó vizén által jöni 's 14-dikben reánk ütni szándékozzék; 's 13-dikban arról is hirt vettem, hogy az Allarmák' (a' felköltött parasztok) számára, Portelában 's több más helységekben kenyeret és bort hordanak össze; melyre nézve én Oberstl. Pargát 50 katonákkal tüstént útnak indítottam Portela felé, a' kitől 14-dikben hajnalhasattakor olly tudósítást vettem, hogy az Allarmák Torcadelánál gyülekeznek össze, és hogy Barcia a' Minhón, Goyan mellett, már által jött volna. Más felől meg olly tudósítást vettem, hogy a' Galliziába által futott emberek közzül 20 köz emberek 's három vagy négy tisztek Salvatiera és Caldelas között ugyancsak a' Minhón által jöven, egy nagy hajót kísérnek azon hely felé,

a' hol Barcia tanyázik, a' melly hajó munitzióval és fegyverrel van megrakva. En ezeknek hallására Tuyban a' vezérséget Oberster Lorentére bizván, magam a' vezérlésem alatt lévő sereggel útotmat tüstént Torcadela felé vettem. Előmenő csapatom 50 Vadász katonákból állott. Ezek több helyeken találkoztak fegyveres paraszt csoportokkal, mellyek közzül a' legszámosabb 120 emberekből állott, kiket az én Vadászaim széllyel kergettek. Azonközben az előre küldött vigyázók igen hevesen előre találván nyomulni, őket 80 insurgensek megtámadták, de ők olly bátran védelmezték magokat, hogy az insurgensek, minekutánna négyen megöletettek, megmaradássokat a' Minhón való általszaladásban keresték. Haton elfogattak, a' kik arról tudósították Vadászaimat, hogy a' Torkadelai Biró Dominquez, az alája tartozó parasztnak halálos büntetés alatt megparancsolta, a' nélkül, hogy egyéb okát mondotta volna végre kívánna hogy felkeljenek: enél: hogy, ha meg találják verettetni, azonnal által szaladhassanak Barciához Portugalliába. Hasonló meghívás intéztett más Biróságok alatt is a' parasztsághoz, mint név szerént Pineiroban, Taborában, Sobradában, és Corregálban. En Dominquezet tüstént elfogattam, s Torcadelába 40 embert hagyván hátra, magam, minekutánna a' támadást ezen vidékeken elszélesztettem volna, Tuyba vissza mentem. Itt arról tudósittattam Lorentétől, hogy az alatt, míg én távol voltam, 300 parasztnak felfegyverkezve a' város mellett lévő halmokon özsze gyülekeztek, kikre ő kiútván, s 9-czet elfogván, a' többeket elszélesztette. Mind ezek után egygyütt a' vidéket, valami másfél órányi távolságra özsze jártuk, a' nélkül, hogy csak egy fegyveres embert is elől

találtunk volna. Ilyen kimenetele leve a' Julius' 14-dikei készületeknek, mellyekkel magokat az insurgensek illy nagy látattak biztatni.

A' Financziái és Törvényhozási Biztosságok, mellyekre a' Cortesek' gyűlése a' Jesuiták' állapotjának megvizsgálását bízta vala, Aug. 14-dikén a' gyűlés' elejébe terjesztette ezen tárgyról való vélekedését, s következő Végzésnek meghatározatását jóvalotta: — 1) Czik. Minthogy a' Jesuiták' visszaállításának, azon formálítások és feltételek, mellyeket a' haza törvényei kívánnak, elejébe nem bocsátattak, tehát az, erő nélkül marad, és az a' törvény, melly által ezen Szerzet III-dik Károly alatt eltöröltetett, tellyes erejében meghagyatik. — 2) Cz. Azok a' Spanyol Ex-Jesuiták, a' kik Olasz Országból, az ezeránt kiadatott Kir. parancsolatok szerint már vissza jöttek, s a' nékik 1767-dik esztendőben rendeltetett penziót vesznek, Spanyol Országnak azon helyeire menni kéntelenitessenek, a' hova őket az Országlószék utasítani fogja, és ott, mint az azon kerületben lévő fő papi igazgató vagy Vikárius alá tartozó Szerzetbeli papi személyek úgy éljenek; eddig való szerzetes ruhájoknak hordozása, s valamelly különös egygyesületnek formálása, megtiltatik nékik. Valamelly idegen Országban találtató egygyesület' fejét nem leszen szabad megesmerniek. — 3) Cz. Azon penzió helyett, mellyel a' hajdani Spanyol Jesuiták éltek, esztendőnként 300 Dukátok (330 forintok) rendeltetnek nékik, a' melly penziójokat azonnal elvesztik, mihellyest az Országból akár mi okon eltávoznak, ha mindjárt az Országlószék engedelmével távoznak is el. — 4) Cz. Mind azok a' Spanyolok, a' kik ezen Szerzetbe 1815-től fogva állottak-be, azon városokba vagy falukba kéntelenitettnek lakni

menni, melyet azon Egyházi megyében, a' hol születettek, magok választani fog-
nak; a' kik más felszenteltre vigynak, a' magok Egyházi megyéjük helyi Püspök
alá tartoznak, s ezek azoknak magok visele-
tére vigyázni s arról gondoskodni tarto-
znak, hogy nékik tehetségeik s érdeme-
ik szerént való előmenetelt adjanak. —
5) Cz. A' kik 1813-tól fogva szenteltet-
tek fel, 1500 Realokból (150 forintokból)
álló penziót vesznek mind addig, míg
ezen summával felérő prébendát kapnak.
— 6) Cz. A' kik még fel nem szenteltet-
tek, a' világi eljárók alá tartoznak; s
ha idegenek találtnak köztök, ezek ha-
zájukba kéntelenítettnek vissza térni;
melyre nékik az Országglószék úti költsé-
get adat. — 7) Cz. A' Sz. Isidro' Egy-
házának Káptalannya Madridban állitas-
sék ismét vissza azon állapotra, melyben
eloszlattatásakor volt, s azon jussait, mel-
lyekkel annakelőtte birt, vegye vissza.
— 8) A' Jesuita Atyák és a' Junta, min-
den jószágokat, inscriptziókat, drágasá-
gokat, s minden egyebet, a' miket ezen
Atyák ezen Káptalantól vettek volt által
s a' mi ezen Káptalané volt, annak adja-
nak vissza. — 9) Cz. Hasonlóképpen
mindenek adattassanak vissza a' San Sal-
vador Missionariusainak is, úgy, mint a'
Jesuita Atyáknak visszatérése előtt vol-
tak. — 10) Cz. A' még meglévő, el nem
adatott, hanem a' Jesuitáknak visszajö-
vetelek után nékik visszaadatott jószá-
gok, s a' mellyek a' Jesuitáknak eltöröl-
tetésektől fogva a' kincstár gazdasága
alatt voltak, most ennek ismét adattassa-
nak által, melynek a' Jesuiták a' magok
eddig folytatott gazdálkodásokról számot
adni, s ha mi megmaradt azt is ennek kezé-
hez szolgáltatni tartozzanak." — (Az 1767.
hez szolgálatni történt volt, hogy a' Jesui-
ták Spanyolországban mindenütt meg-

lepítették s a' közelébb való kikötőhel-
lyekbe küldetttven, hajókra szállítottak
s Olaszországban az Egyházi tartomá-
nyoknak partjaira kitétettek a' nélkül, hogy
élelmekre valami rendeltetett volna. Csak
scháig való alkudozások után nyerte meg
a' Romai Szék, hogy a' Spanyol születésű
Jesuitáknak penziók rendeltettek). — A'
Biztosságok' jóvallásának meghalgtatása u.
tán Gróf Maule felállván nagyon párt.
ját fogta ezen Szerzetnek azon nagy ha-
szonra nézve, mely a' hazára annak ta-
nitásából háromlik. Felhozta, hogy csak
Kadiksban 500 tanulókat nevednek a' Szer-
zet' gondviselése alatt. Hanem utána az
ellenkező részen is sokak beszélték, mely-
nek a' lett a' következtése, hogy a' fen-
nebb felhozott jóvallásnak minden pont-
jai megerősítetttek. —

A' Martinez-de-Rosa' jóvallására meg-
határozottat, hogy a' 10-ik cikkely mel-
lé tétetessék oda, hogy a' jószágok, mel-
lyek a' Szerzettől visszavétetettnek, ne
biztassanak a' közönséges hitel' Biztos-
sága' gazdálkodására, hanem mindjárt
adattassanak el.

Frantzia Ország.

Az Aug. 31-dikén költ Monitörben
így adatnak elő az utolsó özszeesküvés-
nek közelébről való környúlállásai: —

„Mélto okok tették vala köteleességünké,
hogy azon özszeesküvés, melyről jelen-
tést tettünk, környúlállásainak; s az azért
vádoltatott személyeknek kihirdetésével
ne siessünk. Hanem most már úgy ité-
lünk, hogy az elfogatott személyeknek
neveiket ma kihirdethetjük. Úgy látszik,
fájdalom! hogy ezen büös mesterkedé-
selnek, mellyek a' Párisi örző sereg' több
csapatjaiban forraltatnak, Frantzia Ország-
nak más pontjaira is kiterjedtek. A' Pair

kamara által munkába vétetett elővizsgálódások mind ezekről az elágozásokról világozást fognak szerezni, és elterjeszteni. Ki fog ez a bűnnek minden részeire terjeszkedni, és minden gyanut tisztába fog helyhezetni. Az Országló Hatalom már régóta figyelemmel tartotta azon csábítási mesterkedéseket, mellyek a katonaságnak megtántorítatására fordítottak. Ezen Augustusnak közepén már, mint bizonyos jelek mutatták, nem lehetett kételkedni azon, hogy az özszeesküvés kiütésének ideje elközelített legyen. Az Északi Légióban két tiszteknak és a Kir. testörző se regben két al-tiszteknak becsületes és hűséges magokviselete, kik a magok előjáróiknak, azon ajánlásokról, mellyek nékiek az özszeesküvésbe való beállítás eránt íetettek vala, hirt adtak; és végezetre azoknak vallástételeik, a kik eleint az özszeesküvésbe beállottak vala, de azután megbánták, mindenekről tudósították az Országlószéket, a mik történendők valának. —

„Az özszeesküvés tagjai abból a félelemből, hogy elárultatnak, és annak gyanítása miatt, hogy az Országlószék az ő mesterkedéseiknek nyomába akadt, arra a vakmerő határozásra vetemedtek, hogy az elkölélt próbát 20-ikra virradó éjjel megtegyék. Bizonyos meghitt személyeknek a csapatok Stábtisztjeit elfogni és ha engedelmessé nem akartak volna, meggyilkolni, ekkor az egygyetértésben lévő tiszteknak a kaszárnnyákba hemenni, a katonákat fegyveresen kiállítani, és nékiek azt mondani kellett volna, hogy a Király meghalt legyen. Remélték, hogy azon nyughatalanságnak és zürzavarnak segedelmével, mellyet ezen hír és egyéb hazugságok okvetetlenül okozni fognának, a katonákat a magok hűségében megtántorítanak, és a Királyi

kastélynak és familiának megtámódására vennék és vezérlenek. Méltó a megjegyzésre, hogy kevéssel a meghatározott idő előtt a Királynak meghalálózása több Departamentekben, név szerént Metzben, Lyonban, Bordeauxban és több más helyeken is elhíreltetett vala. —

„Az Országlószék már mind ezekről tudósítatva lévén, úgy ítélte, hogy már eljött volna az ideje annak, hogy a lázadásnak gátat tegyen, és ez által megakadályoztassa, hogy még több emberek a lázadás útjára csalattathassanak. A kijegyelődött bűnösök estvéli 9 órakor elfogattak, és az igasságtévő székek által adattak. Azok, kik a kaszárnnyákban voltak, kiki csapatja vezérének első parancsolatjára a tisztek és katonák által fogattak-el, a kik buzgósággal eltávoztatták soraikból azokat, kik esküvéseket megszegtek vala; a többeket, kik a városban voltak szállva, a politzia emberei fogták-el; ellentállani egygyik se próbált. Azoknak száma, kik ezen éjtzaka, júgy mint Aug. 20-dikára virradó éjjel elfogattak, mint erőssitük, 22-tőre telt, a kik ezek: Larcher Al-Hadnagy; Delamarre Adjutáns-Al-tiszt; Gaillard ugyan az; Robert ugyan az; Donnaric Kapitány; Barbé ugyan az; Obrien ugyan az; Dequevauvilliers ugyan az; Fesnau Hadnagy; Jacot ugyan az; Loritz ugyan az; Bredart Al-Hadnagy; Lecointre ugyan az; Foucart ugyan az; Auvray Strázsamester; Mandvick Adjutáns-Al-tiszt; Seulfort ugyan az; Cauchet Kapitány; De-la-verderie ugyan az; Villemejeanne ugyan az; Trogoff Adjutáns-májor; Hutteau Hadnagy a testörzők közzül; Jacob Adjutáns-Al-tiszt; Herczog ugyan az. Kapitány Nautil, a Meurthe-Légióbéli özszeesküvés feje elszökött és még eddig meg se talál tathatott. Ezen első fogdosás után, ezek-

nek kivallásaik 's elvétetett írásaik újabb fogdosásokra adtak alkalmatosságot. Ujában ezek fogattattak-el: Denczel fél zsoldos Oberstlieutenánt; Clevenot Patikárius; Giscar, ki a' Párisi Generál-Stábnál szolgált; Capes Kapitány; Despieris Strázsmester; Charpenel ugyan az; Eymard ugyan az. Lavocat, félzsoldos Alhadnagy útát vesztett az elfogattatás elől. Mi történt Ch ambrey városában már tudva van. Ott a' Sequanai Legiónnak több tisztjei olly plánumot csináltak vala, hogy ezen Legiót elcsábitván, azt az Insurrekciónak elősegülésére Párisba vezéreljék. Kilencczen ezen tisztkek közzül, ugymint: De-la-Mothe Kapitány; Pegulu Hadnagy; Desbordes ugyan az; Grand-Paquet ugyan az; Devarlet Al-Hadnagy; Bruc ugyan az; Remy ugyan az; Cordier ugyan az; Dutoya ugyan az, futásra vették a' dolgot, látván, hogy az összeesküvés kinyilatkozott. Más hármak, ugymint: Varlet Kapitány, Leigeret Hadnagy, és Marlet Al-Hadnagy elfogattattak. —

„Fél zsoldos Oberstlieutenánt Muziau ellen, a' ki régen a' Császári Vadász testőrök seregénél Svadronyos Kommandáns volt, és absitos Kapitány Thevelin ellen, már néhány hónapok előtt elfogásra való parancsolatok valának kiadattatva. Ezek néhány útakat tettek Párisból Cambray-be, 's mint látszik azon tiszteket, kik ott az összeesküvésbe belé bocsátkoztak, —ők csábitották-el. Kapitány Thevelin Cambrayben, éppen most elfogattott. Oberstlieutenant Muziau elszökött. Ezen Párisban és Cambrayben titkosan főzetett összeesküvésnek világosságra lett jövelele előtt kevés napokkal ugyan az a' Vagesis Departamentjében is kivilágosodott. Fél zsoldos Oberstlieutenant Caron, a' ki többnyire Colmárban lakott, Augustus' 16-dikán a' Sequanai Dragonyos Regiment

Svadronos Kapitányához l'Etang Urhoz menni mérészelt 's néki azt mérészlette ajánlani, hogy álljon reá az insurrekciónak plánumára. Ezen derék és hűséges tisztellenben, a' helyett, tüstént arestáltatta a' lázzadás' Emissariusát, a' ki már által is van a' Pairek' ítélőszékének adatatva. Halljuk, hogy a' Meurthe-Legiónnak is több tisztjei elfogattattak Avesnesben, a' hova Párisban szállásra kitétetett vala. —

„Minekutánna ezen szomorító környülállásokat elbeszelltük (így végzi szavait a' Monitor) még a' van hátra, hogy a' közönséges figyelmet arra fordítsuk, a' mi a' jó polgárokat megnyugtathatja. A' katona seregnek vévén ezen szánakozásra méltó összeesküvésnek híret, azonnal mindenütt buzgósággal és fennhangon kinyilatkoztatták azon őket lelkesítő hajlandóságot, mellyel a' Király és haza eránt viseltetnek, 's a' melyből a' lázzasztóknak meg kellett esmerni azt, hogy, ha szintén boldogulhatnának is néhány személyeknek elcsábitásában, az ő iparkodásaik mindazonáltal a' tisztkek' és katonák' véghetetlen többség miatt kik mindenkor a' becsület és kötelesség' szavát fogják követni, hajótörést fognának szenvedni.“

A' Mechelni volt Ersek Pradt 's a' nyomtatója, Aug. 28 - dikán Párisban törvényszék' elejébe czitáltattak ezen titulusu könyvnek kiadásáért, „De l'affaire de la loi des elections.“ Dupin, a' Pradt Prokurátora nagyon szépen védelmezte az író, hanem ez maga is sokszor beszélt. Mind az író mind a' nyomtatót ártatlannak találta az ítélőszék.

Lengyel Ország.

Orosz Császár ö Felsége Augustus' 27 - dikén estvéli 9 órakor megérkezett

Warschauba. Kísérőji Herceg Wolkonszky, Menzikoff, s Csernicseff Generalisok s Báró Wike az Udvari Orvos. Az uczák tele voltak nézőkkel, kik egész szállásáig éljen kiáltozással kísérték. Más nap délelőtti 10 órákor, Lengyel ruhába öltöződve s Fejér Sas ezimerral, katonaparadéra ment ő Felsege. Azután Constantinus Nagy Herceg az oda öszszegyülekezve lévő Orosz és Lengyel sergek tiszteiket vezette ő Felsege elejébe; 29-dikben a' Senátorok s Ministerek udvarlottak. A' Diétáról azt gondolták, hogy Sept. 13-dikán fog kinyitanni.

Török Birodalom.

A' Konstanczinápolyi, Aug. 20-dikán költ tudósítások szerint, itt még ekkor se' hirdettek volt ki semmit a' Janinai Ali Baschával való hadakozásról. Mondják, hogy Pehlivan és Mustapha Bascháknak meghatározott parancsolatjok lett volna azeránt, hogy seregeiket öszszezsátolván, Janinára minden felől reá üssenek. Más felől a' tengeren szorongattatik Ali feltebb nagyon. Ő pedig a' hegyek közzé vette-be magát, s mint látszik, nem akar az ellene küldetett Paschák ellen közönséges ütközetre kiállani.

Ujabb Ujságok.

A' Monitor ekképpen beszéll valami rendetlenségekről, a' mellyek Brestben történtek: „Bellart, az Apellatorium Forumnál lévő Prokurátor, most a' vesztéglés' ideje alatt Brestbe mevéen, ott,

Augustus' 5-dikén estve meghántó ezédulák raggattattak-ki ellene, s az ifjak a' fogadóház előtt, a' hol szállva volt, se reggel megjelenvén, az ablaka alatt kedvetlen hármóniával énekeltek valami Charivárit. A' nép azalatt szüntelen sokasodott, s így kiáltozott: Veszzen-el Bellart! Veszzen-el az áruló! Veszzen-el a' Jobb oldal (a' Követek' kamarájában). Bellart tüstént utozzék-el, mert külömben.....! Egy darabig féltetni lehetett, hogy valami személyes bántódás is fogja érni. A' következett napon, 6-dikban megérkezett ugyan oda (Brestbe) Wilhelm nevű Követ is, a' kamarának liberalis vagy bal oldaláról. Ezt az egész kereskedő sereg, s az ifjuság, egy szóval minden Brestben találtató, s valamit erő emberek örvendezve fogadták és köszöntötték; estve Sere nádát, muzsikát, csináltak az ablakai alatt, a' Bellart Ur ablakai alatt pedig ezen estve is úgy gorombáskodtak, mint 5-dikben. Bellart Ur 7-dikben titkon távozott el Brestből. A' Rennesi Királyi Itélőszék Fő Prokurátora, a' Követek' kamarájának egygyik jobb felől ülő tagja, Bordeaux Ur, 16-dikban Brestbe vévén útját, már megérkezése előtt hirdették, hogy velle is úgy fognak bánni, mint Bellart Urral. Ugy is történt. A' Polgári Tiszti karoknak se' tekintete se' belátása nem volt elegendő a' rendnek fenntartására. A' nemzeti katonaság se' tette kötelességét. A' reguláris katonaság pedig nem szollittatott elő a' segedelemre. Az Országglőszék ezen dolgot megtudván, azonnal hathatós eszközöket vett elé. A' bünösök nem fognak büntetetlen maradni.

Redaktor: Pánczél Dániel; nyomtatja Nemes Stöckholzer Hirschfeld Felix.

(Ober-Passauer-Hof Nro. 396.)

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

A' Pesti levelekben ezeket írták September' 6-dikáról: —

Tegnap Jó'sef Császári Királyi Fő Hercege, Országunk Nádor Ispánya, és Ferdinánd Királyi Fő Hercege, Magyar Országai Fő Hadi Kormányzó, ő Császári Királyi Felsőeknek elejébe útaztak.

Pesten több Külső Udvarok Követségnek is szállások készítették, melyre nézve ezen táborozás sok tekintetben fontosnak tartathatik. A' Hadi nagy gyakorlások September' közepén fognak kezdődni.

Budán hosszúság gyengélkedése után Augustus' 29-dikén meghalt Méltóságos John Antal Ur, a' Felső Helytartó Tanácsnak Tanácsosa, 's Magyar Országban a' Fő Provincialis Commissariusság Vice-Directora. Augustus' 31-dikén méltóságához illő tisztelettel délután 5 órakor eltemettetett. A' nemes, jó, és szelíd szív, mely ötlet oly különös tiszteletre méltóvá tette; a' hivatalbeli buzgó serénység, mely ötlet mindenkor megkülönböztette; a' közjóra, 's egyedül a' közjóra elszánt élet, mely minden tetteit vezérelte, az ő emlékezetét mindenkor tiszteletben fogják tartani.

E r d é l y.

Thordáról azt a' különöst írják a' menykönek nagy erejéről, hogy Augustus' 7-dik napján délután 2 és 3 óra közt Thordától egy órányi meszszeségre Pened nevű falu' határán az úgynevezett 's nevééről sokak előtt esmeretes Thordahasadékja mellett, egy ahozképpes-gyenge égi háború alkalmatosságával a' meny-

kő leütve, húsz órát egyszerre úgy ért, hogy azon szempillantásban lerogytak, minden érzékenységtől megfosztattak és többé egy mottzanást se' tettek. Más nap a' bőrök lehuzattatván, csak egyben találtak sérelmet, 's a' bőre mindeniknek haszonvehető.

A' Homoeopathica orvoslás módja rövideden.

Az Orvosok eleitől fogva különböző okoktól indítván különböző módokat találtak fel az emberek nyavalyáinak gyógyítására, a' melyeket itten mind elő számlálni és megmagyarázni telyességgel nem tételom, éppen csak a' most említett, és a' mi kegyelmes Fejedelmünk ő Cs. és K. Felsőének 1819-ben November 12-dikén 3883 Udvari szám alatt költ kegyelmes és igen bölts rendelése által megtiltott orvoslás módjával akarom érdemes Hazámfiat megismertetni, 's attól a' mennyibe lehet elidegeníteni.

Nem régen Doctor Hahnemann Lipsiába, ezen két görög szóból *ἁμαρτία* similis, hasonló, és *πάθος* passio, szenvedés vagy betegség, össze szerkeztetett Homoeopathica nevezet alatt, az orvoslásnak egy olyan nemét találta fel, és kezdette gyakorolni, mely szerint minden élet erő nyavalyái (morbi dynamici) a' magok természetekhez hasonló orvosságokkal gyógyíttatnak. A' betegség természetéhez hasonló orvosságoknak azok neveztetnek, a' melyek a' betegségnek erejét vagy grádusát nevelik; a' milyenek közönségesen a' hevítők a' gyúladó nyavalyákban, vagy a' gyengítő eszközök a' gyengeségekben. Ha az Orvos egy tudó

vagy akármely gyuladást az emberi testen, hór, pálinka, kámfor, és egyéb hevítőkkel gyógyít — vagy a valóságos gyengeséggel járó érző inak hideglelésibe has hajtókat ad, érvágásokat rendel, — az hasonlót hasonlóval vagy a betegség természetéhez hasonló orvosságokkal gyógyít és követi a Doctor Hahnemann Homoeopathica methodussát.

Ezen gyógyítás módjának egyedül való oka az, hogy a beteg nyavalyájából mentől hamarább meggyógyuljon, e pedig az által eshetik meg, ha a betegségnek lefolyása siettetik. Azok az eszközök, melyek a betegségnek erejét nevelik, annak lefolyását rövidebb időre szorították, következésképpen a kedvező környülfülások között, a betegséget hamarább elűzik, és az elvesztett egészséget hamarabb helyre állították. Ez ugyan magába véve igaz: de melyik józan és ép elméjű ember nem látta azt egyszeribe által, hogy az olyan cselekedetek nem egyebek vakmerő és erőltetett munkálódásoknál? Ki nem érti, hogy a hasonló erejű orvosságok által a betegség ereje terjedvén, annak veszedelmei is nagyobbítatnak és sokasítatnak? Ugy nézem én azt az Orvost, a ki a gyengeségbéli nyavalyákat gyengítő, az élet erő fellohbanását pedig hevítő szerekkel gyógyította, mint azt az embert, a ki dülő félben lévő hajlékának támoszszait mind kitiporja, vagy pedig lángba borult házát olajjal öntözi. Igaz ugyan hogy a jó lelkű és érzékeny Orvosnak szívéig hatnak a betegek kiynyai és jajgatásai, s igyekezik azokat mentől hamarább enyhíteni, vagy egészen eloszlatni; de valyon melyik halandónak áll hatalmában a természet rendes folyását megváltoztatni? A nyavalyák egy részinek bizonyos és meghatározott lefolyások valyon; valamint egy plántának a

kikeléstől fogva egészen a megérésig. Ha ezeknek a természetből kiszabott fenes idejeket kurtítottuk, magán a természetben teszünk erőltetést, a mely ruhán hadja magát bosszuzatlan.

Ehéből megítélhetni, hogy az a gyógyítás módja, melynek tudományos fundamentuma rossz, a tapasztalásból vett támaszszai gyengék, és a természet rendjével meg nem egyezik, a nyavalyákkal küszködő emberi nemzetre nézve hasznos, állandó, és bátorságos nem lehet. Az, a ki a dolgot csak egy oldalról veszi fel, és azt szüntelen csak egy mérő serpenyőben fontolgattya, felette nagyon hibázni fog ítéletibe. A ki a szoros határok között álló igazságot kifeszíti, az alaton rangból erőltetett méltóságra emeli, a különös régulát fő régulává teszi, az tsalárd hamuval hinti bé embertársai előtt az útát, s ezereknként viszi őket azon a veszedelemre. Azomban láttyuk még is, hogy az ilyen és más ehez hasonló gyógyítás módja által orvosoltatott betegek közül is sokan gyógyulnak meg. Ennek oka az, hogy minden hamis tudományban valyon valami kevés igazság, a mely olykor olykor a maga fényét kimutatván, bizonyos környülfülások között haszon nélkül nem lehet: az hogy a természet meggyőzi sokszor mind a betegséget, mind pedig a betegség gyógyításával bajlódo Orvost.

Melyik hát a leg jobb és leg szerentsébb gyógyítás módja? az, a melyben a tiszta okossággal egyezik a természet és tapasztalás: mert tsak ezeknek világtól nevedkedhetik a tudománynak igazsága, a tudományból a mesterségnek haszna, a mesterségből az emberi nemzetenek boldogsága.

Dr. Béltéki.